

**ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА ЕКОНОМІЧНОГО ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ:
ВИКЛИКИ, ІНСТРУМЕНТАРІЙ, ПРІОРИТЕТИ**©2025 **РУДАКОВА С. Г., РУДАКОВ О. Г., ЩЕТИНІНА Л. В., КУЗИК Л. А.**УДК 338.2
JEL Classification: L53**Рудаків С. Г., Рудаків О. Г., Щетиніна Л. В., Кузик Л. А.****Державна політика економічного відновлення України: виклики, інструментарій, пріоритети**

У статті досліджено ключові аспекти державної політики економічного відновлення України в умовах війни та глобальної нестабільності. Автори акцентують увагу на системних викликах, з якими зіштовхується український бізнес: дефіцит кваліфікованих фахівців, нестача фінансових ресурсів, непоследовність регуляторного середовища, низький рівень інвестиційної довіри та макроекономічна нестабільність. На основі результатів всеукраїнського онлайн-опитування серед представників бізнесу, проведеного в межах партнерської ініціативи, здійснено галузевий аналіз доступу до банківського кредитування та іноземних інвестицій. Встановлено наявність вираженої секторальної диференціації за рівнем фінансування та схильністю до звернення за зовнішнім капіталом. Визначено основні бар'єри доступу до фінансових ресурсів, серед яких: високі кредитні ставки, валютні ризики, правові обмеження та низький рівень фінансової грамотності. Обґрунтовано необхідність реалізації цілісної державної стратегії, що передбачає стимулювання внутрішнього інвестування, підтримку малого і середнього бізнесу, цифровізацію фінансових послуг і залучення міжнародної технічної допомоги. Запропоновані заходи спрямовані на підвищення ефективності фінансової системи, розширення можливостей кредитування та покращення інвестиційного клімату. Результати дослідження можуть бути використані для формування адаптивної економічної політики, орієнтованої на післявоєнне відновлення країни.

Ключові слова: економічне відновлення, державна політика, макроекономічна стабільність, кредитування, інвестиції, бізнес-середовище.

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2025-3-66-72>

Табл.: 3. **Бібл.:** 8.

Рудаків Світлана Григорівна – кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри соціоекономіки та управління персоналом, Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана (просп. Берестейський, 54/1, Київ, 03057, Україна)

E-mail: svetlana.rudakova.home@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0623-6140>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/K-7671-2018>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57220080461>

Рудаків Олександр Геннадійович – кандидат економічних наук, генеральний директор, ТОВ «РЕЙЛ ЛОДЖИСТИКС» (вул. Ділова, 5, Київ, 03150, Україна)

E-mail: orudakov@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9001-5326>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=58036484400>

Щетиніна Людмила Валеріївна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри соціоекономіки та управління персоналом, Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана (просп. Берестейський, 54/1, Київ, 03057, Україна)

E-mail: sludval@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1519-0647>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/K-7196-2018>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57223372285>

Кузик Лілія Анатоліївна – студент, Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана (просп. Берестейський, 54/1, Київ, 03057, Україна)

E-mail: kuzyklili@gmail.com

UDC 338.2
JEL Classification: L53

Rudakova S. H., Rudakov O. H., Shchetinina L. V., Kuzyk L. A. The State Policy of Economic Recovery of Ukraine: Challenges, Instruments, Priorities

The article explores the key aspects of the State policy for economic recovery in Ukraine in the context of the ongoing war and global instability. The authors highlight the systemic challenges faced by Ukrainian businesses: a shortage of qualified specialists, a lack of financial resources, inconsistency in the regulatory environment, low levels of investment confidence, and macroeconomic instability. Based on the results of a nationwide online survey conducted among business representatives as part of a partnership initiative, a sectoral analysis of access to bank loans and foreign investments was carried out. A pronounced sectoral differentiation was identified regarding funding levels and the inclination to seek external capital. The main barriers to accessing financial resources were identified, including high interest rates, currency risks, legal restrictions, and low levels of financial literacy. The necessity of implementing a comprehensive State strategy has been substantiated, which involves stimulating domestic investment, supporting small and medium-sized enterprises, digitizing financial services, and attracting international technical assistance. The proposed measures are aimed at improving the efficiency of the financial system, expanding lending op-

portunities, and enhancing the investment climate. The results of the study can be used to formulate adaptive economic policy focused on the post-war recovery of our country.

Keywords: economic recovery, State policy, macroeconomic stability, lending, investment, business environment.

Tabl.: 3. Bibl.: 8.

Rudakova Svitlana H. – Candidate of Sciences (Engineering), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Socio-Economics and Personnel Management, Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman (54/1 Beresteyskyi Ave., Kyiv, 03057, Ukraine)

E-mail: svetlana.rudakova.home@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0623-6140>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/K-7671-2018>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57220080461>

Rudakov Oleksandr H. – Candidate of Sciences (Economics), Chief Executive Officer, RAIL LOGISTICS LLC (5 Dilovala Str., Kyiv, 03150, Ukraine)

E-mail: orudakov@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9001-5326>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=58036484400>

Shchetinina Liudmyla V. – Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Socio-Economics and Personnel Management, Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman (54/1 Beresteyskyi Ave., Kyiv, 03057, Ukraine)

E-mail: sludval@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1519-0647>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/K-7196-2018>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57223372285>

Kuzyk Liliya A. – Student, Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman (54/1 Beresteyskyi Ave., Kyiv, 03057, Ukraine)

E-mail: kuzyklili@gmail.com

Вступ. Економічне відновлення України в умовах військових викликів і глобальних економічних змін є ключовим завданням державної політики. Втрата значної частки виробничих потужностей, релокація бізнесу, скорочення робочих місць та обмежений доступ до фінансових ресурсів створюють суттєві перешкоди для стабілізації економіки. Водночас існує необхідність адаптації економічної стратегії до нових викликів, розроблення ефективних механізмів державної підтримки та формування сприятливого бізнес-середовища.

Одним із головних факторів забезпечення макроекономічної стабільності є наявність системних підходів до підтримки бізнесу, розширення можливостей кредитування, стимулювання інвестицій та сприяння зайнятості населення. У цьому контексті важливу роль відіграють державні програми фінансової підтримки, податкове регулювання та розвиток цифрових технологій для оптимізації економічних процесів. Враховуючи сучасні економічні виклики, необхідно розробити комплексні стратегії, що сприятимуть не лише короткостроковому відновленню, а й довгостроковому економічному розвитку країни.

Аналіз досліджень і публікацій. Проблеми та перспективи відновлення України під час та після завершення російсько-української війни відображені у працях Паньків Н., Чернишова А. [4], Біла І., Ілюхіна В. [5]. У наукових працях Коваленко В. та Шелудько С. [2] розкривають розуміння складного взаємозв'язку між війною, продовольчою безпекою та економічною стабільністю. Гапонюк О. [3] у дослідженнях виокремлює стратегічні напрямки державної підтримки, Болгов В. Є., Харечко І. В. [7] пропонують заходи з забезпечення сталого економічного розвитку України.

Мета статті – визначити основні виклики економічного відновлення України в умовах військових і глобаль-

них економічних змін, проаналізувати ключові фактори, які впливають на макроекономічну стабільність країни, розробити рекомендації щодо державної політики та механізмів підтримки бізнесу, спрямованих на стимулювання економічного зростання, покращення доступу до фінансових ресурсів та підвищення конкурентоспроможності українських підприємств.

Викладення основного матеріалу. Представлені результати дослідження є частиною партнерської ініціативи, спрямованої на відновлення економіки, розвиток підприємництва та розширення експортного потенціалу України. Ініціатива реалізована Центром розвитку інновацій спільно з Офісом з розвитку підприємництва та експорту. Усі соціологічні дослідження було проведено в онлайн-форматі із використанням інструментів Google-сервісів, з дотриманням принципу анонімності респондентів. У рамках онлайн-опитування було зібрано відповіді учасників, серед яких 66,7% – власники бізнесу, а 33,3% – керівники (CEO) [8]. Респонденти представляли усі основні сфери економічної діяльності, типи підприємств та регіони України, що забезпечує репрезентативність вибірки для формулювання узагальнених висновків.

За результатами проведеного опитування респонденти виокремили п'ять ключових проблем, що істотно гальмують процеси відновлення та подальшого розвитку економічної діяльності підприємств.

Зокрема, 43,2% опитаних зазначили дефіцит кваліфікованих кадрів як одну з основних перешкод. Цей феномен має комплексний характер і охоплює, зокрема, мобілізацію чоловіків, міграцію висококваліфікованих фахівців за кордон або в інші галузі, а також невідповідність наявних професійних компетенцій вимогам сучасного ринку праці. Наслідком таких диспропорцій є зниження ефективності

формування професійних команд і зменшення конкурентоспроможності компаній.

Близько 47% респондентів вказали на нестачу фінансових ресурсів, зокрема відсутність доступного капіталу. Цей бар'єр включає обмежений доступ до фінансування, високі кредитні ставки, складні умови залучення інвестицій, а також високий рівень невизначеності щодо очікуваних фінансових результатів.

На третьому місці за значущістю (51,6%) респонденти назвали низький рівень платоспроможного попиту. Цей фактор безпосередньо пов'язаний зі зниженням доходів населення внаслідок економічної нестабільності, військових дій, релокації підприємств і громадян, а також втратою контролю над частиною території країни.

Непослідовність державної регуляторної політики посіла друге місце за рівнем впливу (55,8%). Спостерігаються часті зміни у сфері державного регулювання, податковій політиці, мобілізаційних заходах тощо. Такі зміни створюють високі регуляторні ризики, вимагають значних ресурсів на правову адаптацію та моніторинг, а також суттєво стримують інвестиційну активність.

Найбільша частка респондентів (58,2%) вказала на нестабільність економічного, політичного та безпекового середовища як головний стримувальний чинник. Вказаний фактор ускладнює довгострокове планування, знижує готовність суб'єктів господарювання до інвестування та має суттєвий вплив на прийняття стратегічних управлінських рішень.

Одним із ключових інструментів подолання кризових явищ в економіці залишається механізм банківського кредитування, що забезпечує підприємствам доступ до

обігового капіталу, сприяє модернізації виробничих потужностей та розширенню інвестиційної діяльності.

Попри складну безпекову ситуацію, зумовлену повномасштабною війною, банківське кредитування бізнесу в Україні не припинялося, а з середини 2023 року демонструє стійку тенденцію до зростання. У перший рік повномасштабного вторгнення визначальний вплив на підтримку кредитної активності мали державні інструменти стимулювання, зокрема програма «Доступні кредити 5–7–9%».

Також спостерігається зростання обсягів кредитування нових клієнтів поза межами державної програми: у державних банках їх частка становить близько 40%, у приватних – понад 50%, а в банках з іноземним капіталом – досягає приблизно 70%. Це свідчить про поступове відновлення довіри до банківського сектора та зростання попиту на ринкове фінансування. Водночас потреба в розширенні доступу до кредитних ресурсів залишається актуальною. Пріоритетними напрямками є активізація внутрішніх і зовнішніх інвестицій, створення нових робочих місць і забезпечення умов для повернення трудових мігрантів в Україну.

Основними бар'єрами для залучення банківського фінансування залишаються високі відсоткові ставки (55%), ризики невиконання боргових зобов'язань у встановлені строки (36,1%), недостатній рівень заставного забезпечення (28,9%), валютні ризики (22,9%) та складність кредитної процедури (22,1%). Водночас лише 9,6% респондентів не знають жодних труднощів у процесі отримання кредитів.

Структуру поданих кредитних заявок за сферами економічної діяльності упродовж 2023–2024 років наведено у табл. 1.

Таблиця 1

Заявки на отримання кредиту за сферами економічної діяльності

Сфера економічної діяльності	Повністю схвалено, %	Частково схвалено, %	Повністю відхилено, %	Не подавав заявку, %
Охорона здоров'я та соціальна допомога	16	11	26	47
Професійна та технічна діяльність	0	0	20	80
Маркетинг, консалтинг, дизайн	8	12	8	72
Телекомунікації, ІТ	3	6	9	82
Транспорт, готельний бізнес, туризм	18	10	10	62
Торгівля	20	14	13	53
Будівництво	8	16	18	58
Промисловість, електроенергетика, водопостачання	15	10	21	54
Сільське господарство	32	23	18	27
Інші галузі	14	2	13	71

Джерело: сформовано авторами

Аналіз емпіричних даних, що відображає результати розгляду заявок на отримання кредитів за сферами економічної діяльності протягом 2023–2024 років, дає змогу ідентифікувати низку суттєвих закономірностей.

Слід зазначити чітку галузеву диференціацію у частині повністю схвалених кредитних заявок. Зокрема, у сфері сільського господарства цей показник становить 32%, ще 23% заявок отримали часткове схвалення. Така ситуація

свідчить про високий рівень лояльності банківського сектора та державних програм підтримки аграрного бізнесу. Це можна пояснити стратегічною важливістю аграрного сектора, його відносною фінансовою передбачуваністю, а також наявністю матеріального забезпечення, що придатне до застави. Аналогічну динаміку спостерігаємо у сфері охорони здоров'я та соціальної допомоги, де частки повністю та частково схвалених заявок становлять відпо-

відно 26% і 28%. Така позитивна динаміка пов'язана з актуальністю модернізації медичної інфраструктури в умовах війни, зокрема для забезпечення реабілітаційних послуг військовослужбовцям, а також із наявністю цільових фінансових інструментів (державні гарантії, донорські програми тощо).

Водночас у деяких сферах економічної діяльності спостерігається низька залученість підприємств до банківського кредитування – підприємства взагалі не зверталися до банків за кредитом. Найвищі показники такої поведінкової моделі зафіксовано у сферах маркетингових, консалтингових і дизайнерських послуг (88%) і телекомунікацій (ІТ) (82%). Це пояснюється меншою капіталомісткістю видів економічної діяльності, короткими інвестиційними циклами та високою швидкістю обороту капіталу, що мінімізує потребу у зовнішньому фінансуванні. Значна частка таких підприємств може розраховувати на прямі іноземні інвестиції, гранти або контракти з міжнародними партнерами, що знижує залежність від внутрішнього банківського фінансування.

Сектори з відносно високим рівнем повністю відхилених заявок, зокрема промисловість, енергетика та водопостачання (до 21%), характеризуються підвищеною капіталомісткістю, довгими періодами окупності інвестицій та високим ризиком через нестабільну макроекономічну і безпекову ситуацію. Це зумовлює необхідність посилення гарантій з боку позичальників, які часто є недоступними в умовах воєнного стану.

Отже, належність до сфери економічної діяльності має значний вплив на ймовірність схвалення кредитних заявок. Наявна кореляція між рівнем державної підтримки, бізнес-моделлю та характером ризиків, які характерні для певної сфери економічної діяльності. Державні інструменти стимулювання відіграють ключову роль у підтримці аграрного сектора та сфер із високим соціальним значенням, тоді як підприємства у капіталомістких секторах (промисловість, будівництво) стикаються з підвищеними бар'єрами через високі ризики та довготривалу окупність проектів. Підприємства, орієнтовані на інтелектуальні послуги, демонструють схильність до використання альтернативних джерел фінансування або до самофінансування.

Галузева приналежність підприємства є ключовим детермінантом як у рішенні звертатися по кредит, так і в результативності розглянутих заявок. Факторами впливу залишаються наявність державних програм підтримки, рівень капіталомісткості проектів та загальна економічна кон'юнктура. Подальше дослідження взаємозв'язків між цими змінними може слугувати підґрунтям для удосконалення кредитної політики, розробки ефективніших механізмів державного регулювання та стратегічного планування розвитку підприємництва в Україні [6].

Наступним етапом комплексного аналізу фінансових потреб бізнесу є оцінювання прогнозованих обсягів необхідного капіталу на середньострокову перспективу. Тому доцільним є визначення обсягів фінансових ресурсів, які підприємства потребуватимуть для реалізації своїх стратегічних планів. Аналіз обсягу фінансових ресурсів для реалізації бізнес-стратегії за сферами економічної діяльності дозволяє оцінити потреби вітчизняного бізнесу на серед-

ньострокову перспективу (три роки). Спостерігається значна варіативність у розмірах інвестицій за сферами економічної діяльності, що свідчить про їх специфіку за секторами економіки та різний масштаб капіталовкладень.

Зокрема, в аграрному секторі фіксується висока частка заявок на фінансування у розмірі від 500 тис. до 1 млн дол. США (27%) і понад 30% – у категоріях, що перевищують 1 млн дол. США. Це узгоджується з потребою в оновленні технологічного обладнання, розширенні виробничих потужностей і модернізації інфраструктури.

У промисловості (включаючи енергетику та водопостачання) і будівництві також спостерігається переважання заявок на великі суми (від 500 тис. дол. США і більше), що зумовлено масштабністю відповідних інвестиційних проектів, тривалим строком їх окупності та високим рівнем операційної складності.

У сфері телекомунікацій та інформаційних технологій переважають запити в інтервалі 1–2 млн дол. США (23%), при цьому сукупна частка заявок понад 2 млн дол. США становить близько 19%. Така структура фінансових потреб пояснюється необхідністю розбудови високотехнологічної інфраструктури (зокрема дата-центрів), а також реалізацією наукомістких проектів дослідницько-конструкторського спрямування (R&D).

Для секторів торгівлі, транспорту, готельно-ресторанного бізнесу та туризму (HORECA) характерна найбільша концентрація заявок у межах 250–500 тис. дол. США, а також у діапазоні 100–250 тис. дол. США. Це вказує на помірний рівень капітальних витрат, пов'язаних переважно із закупівлею обладнання, відкриттям нових об'єктів та оптимізацією логістичних процесів.

У сферах маркетингу, консалтингу та дизайну переважають запити в діапазоні 100–250 тис. дол. США, з помітною часткою у сегменті 50–100 тис. дол. США, що відображає низьку капіталомісткість бізнес-моделей у зазначених сферах економічної діяльності. Основним активом тут виступає людський капітал, а частка матеріально-виробничих витрат – мінімальна.

У галузі охорони здоров'я та соціальної допомоги найбільша кількість заявок припадає на категорію 250–500 тис. дол. США, однак близько третини підприємств задекларували потребу в значно вищих сумах (від 500 тис. до понад 1 млн дол. США). Це зумовлено необхідністю оновлення медичного обладнання, зміцнення матеріально-технічної бази та інтеграції інноваційних технологій у медичну практику.

Отже, результати дослідження підтверджують доцільність формування фінансових стратегій бізнесу з урахуванням галузевої специфіки, масштабів інвестиційних потреб і часових горизонтів реалізації проектів.

За результатами опитування, 30,3 % респондентів планують фінансувати розвиток бізнесу шляхом залучення банківського кредитування. Це свідчить про необхідність реалізації стратегії стимулювання кредитного ринку в Україні, яка має включати заходи, які можна класифікувати таким чином: розширення доступу до кредитів; зниження вартості кредитів; покращення умов кредитування; підвищення надійності фінансової системи; цифровізація фінансових послуг; запровадження механізмів для розв'язання спорів між кредиторами та позичальниками.

Окрім банківського фінансування, важливим джерелом залучення капіталу залишаються іноземні інвести-

ції. Структуру залучених іноземних інвестицій за сферами економічної діяльності наведено у табл. 2.

Таблиця 2

Залучення іноземних інвестицій за сферами економічної діяльності

Сфера економічної діяльності	Повністю схвалено, %	Частково схвалено, %	Повністю відхилено, %	Не подавав заявку, %
Охорона здоров'я та соціальна допомога	6	6	17	71
Професійна та технічна діяльність	0	0	15	85
Маркетинг, консалтинг, дизайн	0	0	12	88
Телекомунікації, ІТ	3	6	3	88
Транспорт, готельний бізнес, туризм	0	5	14	81
Торгівля	0	0	2	98
Будівництво	2	2	6	90
Промисловість, електроенергетика, водопостачання	5	4	12	79
Сільське господарство	5	14	24	57
Інші галузі	4	0	11	85

Джерело: сформовано авторами

Залучення іноземних інвестицій є ключовим чинником економічного розвитку, що сприяє структурним перетворенням, модернізації виробничих процесів та інтеграції у глобальні ринки. Рівень успішного залучення інвестицій також суттєво варіюється залежно від секторальної структури економіки, що може бути зумовлено низкою регуляторних, інституційних і ринкових факторів. Для оцінювання інвестиційної привабливості секторів було проведено порівняльний аналіз частки схвалених і відхилених заявок, а також рівня активності подання заявок.

Значна частка секторів демонструє низьку інвестиційну активність, що проявляється у високому відсотку відсутності поданих заявок. Низький рівень подання заявок у таких галузях, як торгівля (98%), будівництво (90%), телекомунікації та ІТ (88%), маркетинг, консалтинг, дизайн (88%), свідчить про достатність фінансування з українських джерел, високі адміністративні та регуляторні бар'єри, низьку привабливість сектора для іноземних інвесторів через макроекономічну нестабільність.

Деякі галузі характеризуються порівняно високим рівнем повного схвалення заявок, серед яких: професійні та технічні види діяльності (15%), маркетинг, консалтинг, дизайн (12%), промисловість, електроенергетика та водопостачання (12%). Ці галузі мають сприятливі умови для залучення капіталу, що обумовлено такими факторами: високим рівнем технологічної інноваційності; прозорими бізнес-моделями та передбачуваністю прогнозування терміну повернення інвестицій; державними ініціативами з підтримки сфери економічної діяльності; наявністю висококваліфікованих фахівців, що мають досвід підготовки необхідних для отримання іноземних інвестицій пакетів документів, а також коректного обслуговування іноземних інвестицій.

Сектори, що демонструють високий рівень відмови у фінансуванні, включають: сільське господарство (24%), охорона здоров'я та соціальна допомога (17%), інші галузі (11%). Це обумовлено високими макроекономічними ризи-

ками, зокрема нестабільністю валютних курсів і політичними чинниками, жорсткими регуляторними вимогами до управління іноземними інвестиціями, високими бар'єрами входу, відсутністю необхідного рівня кваліфікації фахівців для отримання іноземних інвестицій та специфікою бізнес-моделі. Високий рівень відмови у фінансуванні сільського господарства обумовлений високим рівнем військових ризиків. Так, згідно з [1], втрати сільського господарства України внаслідок війни перевищили 11 млрд дол. США, прямі втрати сільського господарства у 2025 році склали 11,2 млрд дол. США.

До секторів, які демонструють високий рівень часткового схвалення заявок, відносяться транспорт, готельний і ресторанный бізнес (14%), сільське господарство (14%). Це пов'язано з гнучким підходом інвесторів, які готові фінансувати проекти з обмеженими ризиками.

Отже, високий рівень неподання заявок у більшості секторів може бути наслідком як низької потреби у фінансуванні, так і адміністративних бар'єрів, що обмежують доступ до іноземного капіталу. Сфери економічної діяльності з високим рівнем схвалення заявок, зокрема технічні та професійні послуги, демонструють конкурентні переваги та сприятливі умови для залучення інвесторів. Сфери економічної діяльності з високими показниками відмови у фінансуванні, зокрема сільське господарство та охорона здоров'я, потребують перегляду інструментів підтримки та стимулювання інвестицій, а також навчання фахівців із залучення та обслуговування іноземних інвестицій. Часткове схвалення заявок у таких секторах, як транспорт і туризм, вказує на необхідність підвищення рівня фінансової стійкості та зниження регуляторних ризиків.

Отже, необхідна державна регуляторна політика, що покращить інвестиційний клімат та підвищить залучення іноземного капіталу в стратегічно важливі сектори економіки.

Головні перешкоди для залучення іноземного капіталу, які є причинами низької інвестиційної активності, наведено у табл. 3.

Таблиця 3

Перешкоди залучення іноземних інвестицій

Перешкоди	Значення, %
Низька довіра інвесторів до українського бізнесу	30,80
Правові обмеження	19,20
Високі вимоги інвесторів	19,20
Відсутність доступу до потенційних інвесторів	19,20
Надмірно висока процентна ставка або ціна ресурсів	19,20
Невідповідність бізнесу інвестиційним критеріям	15,40
Труднощі з документацією та юридичним супроводом	15,40
Мовний бар'єр	11,50
Страх невиконання боргових зобов'язань вчасно	11,50
Коливання обмінних курсів	7,70
Відсутність бар'єрів	19,20

Джерело: сформовано авторами

Наведені у таблиці перешкоди залучення іноземних інвестицій було класифіковано за частотою їх згадування у відповідях респондентів. Всі фактори впливу можна згрупувати у три основні категорії: макроекономічні ризики та фінансова нестабільність (коливання валютних курсів, високі процентні ставки), адміністративно-регуляторні бар'єри (юридичні обмеження, складність документації, відповідність критеріям інвесторів), поведінкові та ринкові фактори (недостатній доступ до інвесторів, недовіра до бізнесу, мовний бар'єр).

Найвагомішим обмеженням, за результатами опитування, є: низький рівень довіри інвесторів (30,8%) до українського бізнес-середовища, яке пов'язано з війною у країні; низька прозорість бізнесу, зокрема відсутність ефективного корпоративного управління, корупційні ризики. Для покращення ситуації необхідні інституційні реформи, що передбачають посилення гарантій для інвесторів, підвищення прозорості економіки та забезпечення незалежного арбітражу.

Законодавчі обмеження (19,2%) викликані складністю процедур отримання дозволів, ліцензій, дотримання законодавчих вимог. Високі вимоги з боку інвесторів (19,2%) пов'язані із забезпеченням відповідності міжнародним стандартам фінансової звітності, аудитів, ESG-критеріїв. Відсутність доступу до потенційних інвесторів (19,2%) зумовлена недостатнім розвитком міжнародних бізнес-мереж, відсутністю ефективних платформ для залучення капіталу. Для усунення виявлених перешкод необхідні: цифровізація та запровадження єдиного вікна для інвесторів, розвиток платформ для комунікації з міжнародними фондами та транснаціональними корпораціями, адаптація національного законодавства до міжнародних стандартів, навчання персоналу із залучення та обслуговування іноземних інвестицій.

Занадто високі процентні ставки та вартість ресурсів (19,2%) зумовлюють обмежений доступ бізнесу до дешевих фінансових ресурсів. Коливання валютних курсів (7,7%) ускладнює довгострокове фінансове планування та підвищує ризики девальвації. Побоювання інвесторів щодо невиконання боргових зобов'язань (11,5%) викликано від-

сутністю гарантій для повернення інвестицій. Ці перешкоди можна нівелювати завдяки ефективному управлінню інфляцією та валютними резервами, запровадженню валютного хеджування, державній підтримці інвестиційного кредитування бізнесу.

Заважають залученню іноземних інвестицій такі чинники: складність оформлення документації та юридичної підтримки (15,4%), мовний бар'єр (11,5%) та невідповідність бізнесу інвестиційним критеріям (15,4%), що свідчить про низьку адаптованість українських компаній до міжнародних стандартів бізнесу, проблеми з підготовкою та супроводом міжнародних угод. Розв'язати виявлені проблеми можна через розвиток програм підтримки для малого та середнього бізнесу, що включатиме освітні ініціативи з міжнародних стандартів ведення бізнесу; залучення міжнародних експертів та розширення можливостей консультативних центрів (або грант акселераторів), що спеціалізуються на супроводі іноземних інвестицій.

Висновки. Економічне відновлення України в умовах воєнного стану та глобальної нестабільності вимагає системного підходу до усунення ключових бар'єрів, зокрема дефіциту кваліфікованих фахівців, обмеженого доступу до фінансових ресурсів, непослідовності регуляторної політики, макроекономічної нестабільності, а також низького рівня довіри до бізнес-середовища. Емпіричні дані дозволяють зробити висновок про виражену галузеву диференціацію в доступі до банківського кредитування та іноземних інвестицій, що зумовлює необхідність заходів підтримки з урахуванням специфіки окремих секторів економіки. Особливої уваги потребують сільське господарство, сфера охорони здоров'я, соціальне забезпечення, а також високотехнологічні галузі.

Створення сприятливого регуляторного та фінансового середовища має значний потенціал для активізації інвестиційної діяльності. Високий рівень відмов у фінансуванні заявок, а також значна частка підприємств, які не звертаються по банківські кредити або іноземне фінансування, потребує удосконалення доступу до фінансових інструментів, покращення умов кредитування, підвищення прозорості бізнесу та зниженні адміністративних бар'єрів.

Тому найбільш доцільними заходами є стимулювання кредитної активності, зниження вартості фінансових ресурсів, розвиток цифрових фінансових платформ, поглиблення міжнародної співпраці та захист прав позичальників.

Отримані авторами результати можуть бути використані для удосконалення державної політики у сфері економічної підтримки, формування нових фінансових продуктів, розроблення інвестиційних стратегій, а також для дослідження питань фінансування бізнесу та розвитку підприємництва в умовах трансформаційних викликів. У перспективі доцільним є розширення дослідження у напрямі оцінювання прогнозованих обсягів фінансових потреб бізнесу, формування галузевих кредитних стратегій і адаптації фінансової інфраструктури до потреб післявоєнного відновлення економіки України.

ЛІТЕРАТУРА

1. Державна служба статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>
2. Kovalenko V., Sheludko S. The revaluation potential of Ukrainian agricultural exports in the context of martial law and post-war recovery. *Journal of European Economy*. 2024. Vol. 23. No. 3 (90). P. 468–489
DOI: <https://doi.org/10.35774/jee2024.03.468>
3. Гапонюк О. Економіка України під час війни: виклики, можливості та драйвери відновлення. *Економічний аналіз*. 2025. № 1. С. 553–564.
DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2025.01.553>
4. Паньків Н., Чернишова А. Проблеми та перспективи відновлення України під час та після завершення російсько-української війни. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2023. № 314 (1). С. 67–79.
DOI: <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2023-314-1-9>
5. Біла І., Ілюхіна В. Економіка війни в Україні: наслідки та можливі конкурентні переваги в повоєнний період. *Економіка та суспільство*. 2024. № 59.
DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-59-160>
6. Український бізнес та суспільство під час війни // Gradus Research. URL: <https://gradus.app/uk/open-reports/>
7. Болгов В. Є., Харечко І. В. Заходи по відновленню промисловості та забезпеченню стійкого економічного розвитку України. *Збірник матеріалів міжнародної наукової конференції. Гальчинські читання* (м. Київ, 2 листоп. 2023 р.). С. 103–105.
DOI: <https://doi.org/10.53679/NISS-confproceed.2023>
8. Стан та потреби бізнесу в Україні. URL: <https://cid.center/analytics/>

REFERENCES

- Bila, I., & Iliukhina, V. (2024). *Ekonomika viiny v Ukraini: naslidky ta mozhlyvi konkurentni perevahy v povoiennyi period* [The economics of war in Ukraine: consequences and possible competitive advantages in the post-war period]. *Ekonomika ta suspilstvo*, (59). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-59-160>
- Bolhov, V. Ye., & Kharechko, I. V. (2023). Zakhody po vidnovlenniu promyslovosti ta zabezpechenniu stiikoho ekonomichnoho rozvytku Ukrainy [Measures to restore industry and ensure sustainable economic development of Ukraine]. U *Zbirnyk materialiv mizhnarodnoi naukovoï konferentsii. Halchynski chytannia* (pp. 103–105). m. Kyiv. <https://doi.org/10.53679/NISS-confproceed.2023>
- Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy [State Statistics Service of Ukraine]. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>
- Haponiuk, O. (2025). *Ekonomika Ukrainy pid chas viiny: vyklyky, mozhlyvosti ta draivery vidnovlennia* [Ukraine's economy during the war: challenges, opportunities and drivers of recovery]. *Ekonomicnyi analiz*, (1), 553–564. <https://doi.org/10.35774/econa2025.01.553>
- Kovalenko, V., & Sheludko, S. (2024). The revaluation potential of Ukrainian agricultural exports in the context of martial law and post-war recovery. *Journal of European Economy*, 23(3(90)), 468–489. <https://doi.org/10.35774/jee2024.03.468>
- Pankiv, N., & Chernyshova, A. (2023). *Problemy ta perspektyvy vidnovlennia Ukrainy pid chas ta pislia zavershennia rosiisko-ukrainskoi viiny* [Problems and prospects for the recovery of Ukraine during and after the end of the Russian-Ukrainian war]. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu*, (314(1)), 67–79. <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2023-314-1-9>
- Stan ta potreby biznesu v Ukraini [The state and needs of business in Ukraine]. URL: <https://cid.center/analytics/>
- Ukrainskyi biznes ta suspilstvo pid chas viiny [Ukrainian business and society during the war]. Gradus Research. URL: <https://gradus.app/uk/open-reports/>

Стаття надійшла до редакції 18.07.2025 р.

Статтю прийнято до публікації 31.07.2025 р.